

JEDINSTVO

IZDAJE NARODNI FRONT ZA OKRUG ŠIBENIK

Broj 6

Šibenik, nedjelja 14. X. 1945.

Godina **XL**

Dr. Ivan Ribar među nama

Narod šibenskog okruga sa oduševljenjem pozdravlja velikog sina naših naroda dr. Ivana Ribara, predsjednika Privremene Narodne skupštine. Velika je čast i ponos za naš narod što je u svoju sredinu primio visokog narodnog predstavnika i prvoborca, koji je svojim mudrim rukovodstvom i nesebičnim požrtvovanjem nadahnjivao naše narode na junačka djela u oslobodilačkom ratu.

Dolazak velikog narodnog borca značajan je događaj za naš narod. On ne znači samo jednu posjetu. On znači nešto više. Došao nam je ne kao običan narodni predstavnik, nego kao drug iz borbe, došao je da pozdravi junački narod Šibenika i čitavog okruga i da mu oda priznanje za djela u borbi za sve žrtve i patnje.

I zato se njim naš narod ponosi i kliče mu od radosti. Ličnost dr. Ivana Ribara je svijetla stranica herojske borbe naših naroda. Put starog borca 1941. god., bio je putokaz svima, i starima i mladima, kuda treba poći kad se radi o sudbini i interesu naroda. Nikakve poteškoće ni fizički napori, ni obiteljski osjećaji nisu mogli spriječiti dr. Ribara da u teškim danima okupacije ne krene sa narodom u borbu protiv svih neprijatelja. Kroz sve borbe i patnje uvijek je bio sa narodom i na čelu naroda. Poznaju ga dobro borci naših brigada i divizija. Sa njima je bio u V. i VI. i u mnogim drugim ofenzivama, dijeleći sa njima dobro i zlo. Zajedno sa drugom Titom i ostalim našim rukovodiocima, bio je svuda tamo gdje se radilo o sudbini naših naroda.

Svojim muževnim držanjem i samoprijegom bio je često i uzor mladima, dajući im hrabrosti za nove borbe. Ni gubitak rođenih sinova, žene, nevjeste — čitave obitelji, nije moglo da unese i malo kolebljivosti u život dr. Ribara. Ostao je sam, ali zajedno sa narodom. Borba i rad za sreću i napredak naših naroda, to mu je zamijenilo sve što je izgubio.

Oca junačkog Lole Ribara, rukovodioca i prvoborca omladine Jugoslavije, posebno voli naša omladina. A i njegova ljubav prema omladini je velika. »I kad vas gledam, dragi omladinci i omladinke, ja u vama gledam svoju djecu. Kad gledam vas ja znam da su moja djeca živa i da zajedno sa vama rade i da ćemo raditi zajedno i da moramo raditi skupa pa da vidimo sreću, zadovoljstvo i napredak naših naroda u Jugoslaviji.« Te riječi dr. Ribara najbolje nam govore o ljubavi koju osjeća prema omladini. U danima izgradnje naše demokratske države, očuvanja tekovina četverogodišnje borbe dr. Ivana Ribara, zajedno sa ostalim narodnim rukovodiocima, stoji na čelu naroda. Kao predsjednik privremene Narodne skupštine igra odlučujuću ulogu pobornika prava i interesa naroda. Po njegovim rukovodstvom naša privremena Narodna skupština danas uvodi zakonitost u našoj zemlji, jača i učvršćuje demokratske tekovine naše borbe.

Lik i djela dr. Ivana Ribara naročito dolaze danas do izražaja, kada stojimo pred izbore za Ustavotvornu skupštinu. Njegovo ime na kandidatskoj listi daje puno pouzdanja i vjere u pobjedu pravde stvari naroda.

Narod Šibenika i čitavog okruga koji je kroz borbu uvijek bio među prvima, slijedeći put narodnih prvoboraca i ovog puta neće biti zadnji u borbi za očuvanje tekovina naše borbe.

**ČVRSTO UZ FRONT SVI
NA IZBORE**

ODUŠEVljeni DOČEK Dr. IVANA RIBARA U ŠIBENIKU

Vijest o dolasku Dr. Ivana Ribara munjevitom brzinom se je raširila po Šibeniku. Već u 10 sati ujutro Dolac je bio prepun naroda i pionira, koji su sa uzbuđenjem čekali kad će da dodje onaj čas, da vide svog kandidata Dr. Ivana Ribara. Iz hiljade grla orile su se pjesme, poklici maršalu Titu, Dr. Ivanu Ribaru i republici.

Tačno u 12 sati stigao je Dr. Ivan Ribar. Narod je dao oduška svom oduševljenju aplauzima i poklicima: Titu, Ribaru, Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji i republici.

Pri dolasku dočekali su Dr. Ribara predstavnici N. F. i Nar. Vlasti, kao i nekoliko pionira koji su ga u ime šibenskih pionira darovali sa cvijećem, a jedan od njih pozdravio ga kratkom dobrodošlicom. Kroz čitavo vrijeme masa ga je burno aklamirala. Kad se je narod malo stišao Dr. Ribar održao je slijedeći govor:

Drugovi i drugarice! Pioniri i ostali! Ja vam otvoreno kažem, da ovaj doček kojeg ste mi vi pripremili, tako me je uzbudio, da ja zbilja ne mogu naći riječi, da vam se zahvalim.

Ja dobro znam koliko vi osjećate za narodnu vlast. Ja dobro znam koliko vi čeznete za takvom Jugoslavijom čiji su sinovi s krvlju zacementirali njene temelje.

Dalmacija je uvijek, a prvenstveno Šibenik, prednjačila u borbi i pokazala se je kao najboljom u toku NOB-e (Aplauz i usklici: »Tako je!«). Radnička i seljačka pesnica došla je do svijesti i sama je bilo sigurno, da će se ovaj narod odlučiti za borbu.

Kroz stoljeća i stoljeća narod Dalmacije, kao i cijele Jugoslavije borio se je protiv raznih režima, a naročito se je to pokazalo za vladavine bivše Jugoslavije. Taj narod nije mogao ništa da napravi, nego, da slijedi stope svojih drugova. Taj narod je mogao nešto

drugo, da napravi, a to je, što nijesu slušali one, koji su nastojali, da nas razjedine da stvore medju nama bratoubilačko klanze i koji su govorili, da mi čekamo sve na tanjuru.

Uz pomoć SSSR-a mi ćemo, da stvorimo veliko djelo, a to je republika na čelu sa genijalnim vojskovođom, maršalom Titom. Republika je tu, i neće je moći ni jedna paklena vrata da zakrče.

Ja sam srećan i zavoljan što sam došao u grad Šibenik — grad borbe i demokracije — grad republike. Došao sam tu, jer Šibenik je bio uvijek zatočište pravice i demokracije.

Mi smo stekli u borbi pravo, svojim sopstvenim snagama i sve ono što smo svojom vlastitom krvlju izvojevali — ne smije i neće nam nitko oduzeti (Tako je!) skandiranje Tito-Ribar). Svi oni koji nastoje, da nas nabilo koji način ometaju — neće uspjeti. Tu je naša vojska, naša omladina, tu su i naše hrabre žene, kojima se za bivših režima stare Jugoslavije nije dalo pravo glasa — pravo na život. Kad sve to imamo, ne treba se bojati za budućnost. Jer budućnost smo mi, na čelu sa našim omiljenim maršalom Titom. (Skandiranje: »Tito-Ribar!«).

Ja mislim, da ću pogoditi misao svih vas, ako spomenem naše pale borce — naše drugove. Nemojte misliti, da su one žrtve bile uzaludne. Sve ove zasluge, tekovine četverogodišnje borbe — bratstvo i jedinstvo našega naroda, zaslug je palih drugova. Mi svi znamo, da one žrtve i danas govore, da nas one i ovdje slušaju i mi smo uvjereni dok one budu govorile, da mi nikad nećemo skrenuti s puta. (Odobranje.)

Pri završetku svoga govora Dr. Ivan Ribar se je toplu zahvalio prisutnima na priredjenom mu dočeku, a zatim skupa sa masom naroda prosljedio je kroz grad.

Gz.

Povodom četverogodišnjice strijeljanja šibenskih prvoboraca

13. X. 1941 pali su prvoborci grada Šibenika. 1941. god. Šibenik je dočekao dane okupacije kao i ostali naši krajevi. Fašizam je u svojoj surovosti navali pjevajući hvalospjeve o italijanskoj Dalmaciji i noseći sa sobom znakovne barbarstva i tiranije. Fašistički teror upoznali smo odmah prvih dana. Po ulicama su patrolirali pijani fašisti tražeći sebi žrtve. Na Poljani su sam stavili stup sa italijanskom trobojnicom, a mletački lavovi izvirivali su na svakom uglu. Grad su nam ispisali sa parolama, svakim danom su priredjivali cirkuske predstave sa dizanjem i spuštanjem zastave i natjeravali narod da je fašistički pozdravlja.

Tražili su sve moguće načine kako da promjene izgled grada u svoju korist i da dokažu da je Šibenik-Sebenico.

Narod je međjutim drugačije mislio. Dani okupacije sa strane Italijana već su jednom bili i dobro ostali u sjećanju našeg naroda. Naš je narod dobro poznao metode talijanskog fašizma i zato se držao čvrsto, ispoljujući svoje negodovanje prema pokušajima nasilne italijanizacije. Borbene parole po zidovima našega grada nagovijestale su fašistima da ih kod nas čekaju crni dani. A prvi bojkoti italijanskog pozdrava na Poljani i po ulicama već su izazivali ogorčeni bijes kod fašista.

Na pojačani val ogorčenja naroda i na sve jače ispoljavanje nacionalne svijesti fašisti su odgovarali sa pojačanim terorom. Slijedile su svakodnevne akcije davanja ricinusa, batinjanja i zatvaranja. Noću od ulicama Šibenika klan-

tarile su se pijane bande fašista nasrćući na mirne građane i rodoljube. Jauci i zapomaganja po noći — to su bile već svakodnevne pojave.

Omladina grada, kao najsvjesniji dio naroda, već je tada počela sa organiziranjem prvih udarnih grupa, koje su se trebale suprotstaviti fašističkom teroru. Istovremeno odlazi i prva grupa u partizane — 27 drugova. Teror je rastao, naročito napadom na Sovjetski Savez. Ali ni rodoljubi Šibenika nisu mirovali. 11. listopada ispaljeni su prvi metci na fašističkog špijuna Scottona. To je bio odgovor fašistima, a istovremeno opomena svima onima koji su mislili služiti fašistima. Fašistička milicija, karabinjeri i agenti bili su u pokretu čitavu noć. Slijedila su bezbrojna hapšenja i batinjanja. Sa hapšenjem je nastavljeno i sutradan. U međuvremenu su fašisti spremali svečanosti za sprovod palog »italijanskog heroja«, kojemu se najednom klanjalo čitavo italijansko carstvo. Po ulicama su krstarile pojačane patrole, građana uopće nije bilo na ulicama. Sve je bilo ispunjeno napetom ratnom psihozom. Očekivalo se da će fašisti iskaliti svoj bijes tako da će biti 12. X. u povorci, po jedan praćeni jakom stražom karabinjera i fašista krenula je povorka uhapšenih rodoljuba, omladinaca, prema policiji na saslušanje. Na ulicama nije nikoga bilo, samo je nekoliko starijih žena prestrašeno pogledavalo na povorku uhapšenih. Svaki je pojedina od uhapšenih predosjećao da će se

bijes fašista na njih iskaliti, saslušanja su to potvrdila. Istraga je vršena od strane viših i nižih oficira svih rodova oružja. 13. X. u jutro pozvana su trinaestorica uhapšenih i odvedeni pod jakom stražom na sud. Sudska dvorana bila je prepuna, ali samo fašista i ostalih uniformisanih lica. Gradjanstvo nije htjelo da prisustvuje ovom zločinačkom činu. U salu je zatim ušao sud »Tribunale straordinario della Dalmazia«, predvođen od predsjednika Magaldia. Optuženici su ostali nepomično na svojim mjestima. Niti na gurkanje karabinjera nisu htjeli da pozdrave sud sa rimskim pozdravom. Započeo je pretres u prvom, od niza bezbrojnih sudjenja, što ih je fašistički sud držao kroz dvije i po godine haračenja u našoj zemlji. Sigurno da je rijetko kao u tom procesu ikada bilo izneseno više laži, grubog izvrtaža istine i kleveta. Bujas Mate je bio uhapšen na povratku sa ribarenja, ali se to nije ništa ticalo fašističkog suda. Fašistički tužilac održao je kratki govor, hiranim fašističkim frazama o potrebi kažnjavanja »ribella« itd. Osuda je unapred bila izrečena i sad je trebalo, samo saopćiti. U tome je bila sva mudrost fašističkog sudjenja. Donešena je osuda: Bujas Mate, Junaković Drago, Višić Blaž, Lasić Ivica, Belamarić Ante i Vrljević Duško na smrt streljanjem a ostala sedmorica na višegodišnju robiju. Fašistički razbojnici htjeli su se naslađivati u prizorima traženja milosti i kukavnim licima, ali to nisu dočekali.

Izvedeni su na stratište istog časa kada je ulicama Šibenika krenula povorka fašista za lijesom fašističkog špijuna. Htjelo se na taj način zastrašiti narod i pokazati svoju snagu. U tri sata poslije podne čuo se potmul plotun. To je bio odjek plotuna ispaljenog u prsa naših prvoboraca. Sa uzvicima Slobodi, Crvenoj Armiji, Titu i Staljinu pošli su naši omladinci u smrt.

Iz grudiju čitavog naroda i omladine Šibenika odjeknuo je krik boli i mržnje, ali i poklik na osvetu i borbu. Iz krvi mučenika rodili su se deseci, stotine i tisuće osvjetnika-boraca, koji su se nad njihovom pogibijom zakleli na nepoštednu borbu protiv fašističkog osvajača. Povići sa stratišta nisu nikad zanijemili za talijanske fašiste i ostale neprijatelje. Ponijeli su ih naši borci sa prvim grupama partizana u Liku i Bosnu. Čuli su ih u Korenici, Drvaru, Soči i Kalinoviku. Odjekivali su na Neretvi i Prozoru sa dalmatinskim brigadama u kojima su bili sinovi našega grada. Svijetli likovi naših junačkih drugova ostaće uvijek u sjećanju šibenske omladine i naroda i nadahnjivaće ih na nova djela i borbe za učvršćenje i razvijanje tekovina — za koje su i oni dali svoje mlade živote.

Neka je vječna slava prvim žrtvama fašističkog terora!

DR. IVAN RIBAR POSJETIO JE GROBOVE NAŠIH PRVOBORACA

Prošlih je dana četrdeset omladinaca radilo na čišćenju grobova šestorice naših drugova, koji su jednog oktobarskog popodneva 1941. godine pali prorešetani tanetima fašističkih pušaka Radovi na čišćenju grobova su izvršeni kroz dva dana.

Jučer, 13. t. mj., poklonio se pepelu naših mučenika predsjednik dr. Ivan Ribar, koji je u svojem kratkom i toplom govoru izrazio poštu prema njihovoj uspomeni. Njegove su riječi duboko dirnule srca sviju prisutnih.

**Iz krvi heroja nikla je
sloboda**

Izjava Edvarda Kardelja o razgraničenju Jugoslavije sa Italijom

BEOGRAD, 6. X. — Potpredsjednik Savezne vlade i ministar za Konstituantu Edvard Kardelj primio je danas popodne predstavnike domaće i strane štampe i dao im ovu izjavu:

»Gospodo i drugovi! U Londonu se ovih dana završila prva faza pripremnih razgovora između ministara vanjskih poslova pet velesila o pitanjima razgraničenja. Na dnevnom redu je bilo pitanje koje je danas više nego ikada drugo u središtu pažnje milijuna građana naše zemlje bez obzira na nacionalnu pripadnost i političko uvjerenje, a to je pitanje budućih granica između Italije i Jugoslavije i ostali problemi koji se tiču mira između naše zemlje i Italije. U pregovorima o tome pitanju učestvovala je delegacija Demokratske Federativne Jugoslavije. Ona je iznijela stav Demokratske Federativne Jugoslavije, koji je u isto vrijeme jednodušna stav narodnih masa čitave naše zemlje, koji se ukoliko može formulirati u načelu: ništa tuđe ne tražimo, ali našega se ne možemo odreći. Narodi Jugoslavije žele da njihovi odnosi sa talijanskim narodom budu u budućnosti prijateljski i što srdačniji. Oni znaju cijeniti usluge koje su talijanski antifašistički partizanski odredi i borci iz podzemnih antifašističkih organizacija u njemačkoj pozadini učinili za opću savezničku stvar. Zbog svega toga naši narodi ne žele ništa drugo nego da se talijanski narod u miru što prije oporavi od teške katastrofe u koju su ga bacili njegovi fašistički imperijalistički upravljači u ime nekih megalomanskih i reakcionarnih osnova o obnavljanju rimskog imperija, o gospodstvu na Balkanu. Uvjeren sam da će između jedne demokratske Italije, koja će se odreći takvih osvajačkih tendencija, i između Jugoslavije, koja ne želi da otima talijanskom narodu njegove nacionalne teritorije, postojati najtješnji i najsrdačniji prijateljski odnosi. No u isto vrijeme treba naglasiti da Demokratska Federativna Jugoslavija čvrsto ostaje kod svojih triju osnovnih zahtjeva:

1. Jugoslaviji treba vratiti teritorije koji su odvajkada bili vlasništvo slovenskog i hrvatskog življa, a koji su bili krajem prošlog rata nasilno oduzeti tim narodima.

2. Jugoslavija ne može da uzme na sebe da sama svojim vlastitim sredstvima obnovi teritorije koje su opustošili talijanski okupatori niti da se odrekne predmeta, koje su oni odveli iz Jugoslavije u Italiju. Ona smatra da je Italija dužna platiti reparacije i izvršiti restituciju odučenih predmeta.

3. Jugoslavija smatra za neophodno da se poduzmu takve mjere koje će spriječiti u budućnosti mogućnost ponavljanja talijanske agresije protiv Jugoslavije i drugih miroljubivih naroda.

U pogledu 1. točke stav naše vlade je izložen u memorandumu koji je poznat. Naša ga je delegacija usmeno argumentirala na samoj konferenciji, a kasnije ga je podrobno utemeljila u svom pismenom izvještaju koji je bio upućen predsjedniku konferencije ministara vanjskih poslova. Uglavnom su u tome pogledu iskrsala dva pitanja:

Pitanje Julijske Krajine kao cjeline i pitanje grada Trsta napose. Jugoslavenska vlada promatra oba ta pitanja u stvari kao jednu cjelinu. Nemoguće je Trst odvojiti od svoje pozadine, jer bi to za sam Trst bila ekonomska propast, a za Jugoslaviju ognjište opasnosti novih nesporazuma u budućnosti. To važi gotovo u podjednako mjeri za slučaj, ako bi Trst bio vraćen Italiji i za slučaj da bude proglašen za internacionalni grad.

Medjutim, vlada Demokratske Federativne Jugoslavije priznaje činjenicu da je Trst grad sa većinom talijanskog stanovništva, a drugo on je velika luka, u kojoj su zainteresirane i druge države. Zbog toga je naša vlada zauzela stav da Trst dobije statut federalne jedinice u Jugoslaviji i da u Trstu bude uspostavljena slobodna luka s učestvom svih zainteresiranih država u nenoj upravi. Time bi se postiglo dvoje: tršćanskim Talijanima bila bi osigurana puna sloboda nacionalnog razvitka, a u isto vrijeme bi sa svojim visokim i srednjim školama i pro-

svjetnim ustanovama postao centar talijanske manjine u Jugoslaviji. S druge strane, slobodna luka izvan carinskih granica Jugoslavije otvorila bi Trst za međunarodnu trgovinu u ovom dijelu Evrope. Ta bi trgovina, osim toga, imala pogodnost u tranzitnom saobraćaju na našim željeznicama. Svaka druga kombinacija sa Trstom bila bi pogibeljna za sam Trst i štetna za političko stanje u ovom dijelu Evrope. Smiješna je, naravno, misao nekih talijanskih krugova da bi se Jugoslaviju moglo predobiti za to da pogoduje transportu na našim željeznicama, ako Trst ne bude u granicama Jugoslavije. To bi bila ekonomska žrtva, na koju Jugoslavija ne bi mogla da pristane.

Ponavljam još jedamput: nema mogućnosti za normalni razvitak Trsta i za uspostavljanje prijateljstva između Jugoslavije i Italije nego da Trst bude zajedno sa čitavom Julijskom Krajinom u granicama Jugoslavije. Pri tome je bila Jugoslavija sa svojim prijedlozima do krajnje mogućnih granica popustljiva, i time je jasno pred čitavim svijetom dokumentirala svoju spremnost za međunarodnu suradnju i sporazumno rješavanje svih spornih pitanja i za najdemokratskije rješenje pitanja talijanske manjine u Julijskoj Krajini. Takvim rješenjem Talijani Julijske Krajine ne bi bili više manjina nego potpuno ravnopravni narod s narodima Jugoslavije.

Očigledno je da su argumenti jugoslavenske delegacije napravili ozbiljan utisak na predstavnike savezničkih zemalja i na savezničku javnost. Nema sumnje da je komunike, primljen na konferenciji pet ministara vanjskih poslova o tome pitanju, ozbiljan korak naprijed u smislu razumijevanja zahtjeva Jugoslavije.

Ali potrebno je u vezi s tim naglasiti jedan momenat. Jugoslavija smatra da se prva točka toga komunikea može shvatiti samo na jedan način, to jest da se pojam etničke granice tumači samo kao pojas, koji dijeli kompaktno jugoslavenski teritorij od kompaktnog talijanskog teritorija. Mješoviti gradovi, kao što su Trst i neki istarski gradovi, koji imaju više ili manje talijanske etničke grupe, ne mogu doći u obzir kod utvrđivanja etničke granice. To su izolirani otoci, koji su historijski nastali uslijed vjekovnog tuđinskog ugnjetavanja jugoslavenskog življa Julijske Krajine. Nepravедno bi bilo pozivati se na rezultate jedne historije ugnjetavanja kao na dokaze koji opravdavaju da se Julijska Krajina i dalje drži pod tuđinskim jarmom. Što se tiče druge točke, tj. pitanja reparacija i restitucije Jugoslavija naglašava da je Italija u toku ovoga rata nanijela Jugoslaviji preko 9 milijardi dolara štete. Jugoslavija doduše uzima u obzir usluge koje je talijanski narod u posljednjim godinama učinio savezničkoj stvari, i želi što prijateljskije odnose s talijanskim narodom. Zato ne traži da današnja Italija plati svu štetu, koju su talijanski okupatori nanijeli Jugoslaviji. No nemoguće i nepravедno je da Jugoslavija sama podnese svu tu štetu. Zato Jugoslavija traži da Italija plati onu najneposredniju štetu na narodnoj imovini, bez koje Jugoslavija ne može normalno da živi. Samo se po sebi razumije da restitucija oduzetih jugoslavenskih predmeta koji se nalaze u Italiji, mora biti van diskusije. Sve su to pitanja koja u prvom redu interesiraju narode Jugoslavije. Očigledno je da tu nema nijednog zahtjeva koji ne bi imao moralnog, političkog, etničkog i ekonomskog opravdanja. Treba tome dodati da je milijun i sedam stotina hiljada Jugoslavena palo u borbi za te ciljeve, za zajedničku savezničku stvar. Treba još dodati da je preko 42.000 stanovnika. Julijske Krajine dalo svoje živote u toku ovoga rata da se oslobode talijanskoga jarma, da se pridruže Jugoslaviji, odnosno svome slovenskom i hrvatskom narodu. Za Jugoslaviju je pitanje Julijske Krajine životno pitanje, a još pogotovu za slovenski narod to je pitanje njegova opstanka kao naroda. Jugoslavija stavlja to pitanje pred savjest čovječanstva. Ona je uvjerenja da će na mirovnoj konferenciji, gdje će ona ponovo iznijeti ta pitanja, imati njegovu pot-

poru. Činjenica da su njeni dokumenti i zahtjevi na konferenciji petorice ministara vanjskih poslova naišli na ozbiljno razumijevanje, daje narodima Jugoslavije mnogo uvjerenja da će konačno biti uklonjena jedna historijska nepravda slovenskom i hrvatskom narodu u Julijskoj Krajini. S druge strane, sadašnje jedinstvo slovenskog, hrvatskog i većine talijanskog življa u Julijskoj Krajini ujedno je dokaz prave volje stanovništva Julijske Krajine i garancija njihove potpune ravnopravnosti. Rješenje toga pitanja u duhu jugoslavenskih zahtjeva, dakle, označilo bi uspostavljanje na Jadranu prijateljskih odnosa s talijanskim narodom.

ŽENE U IZBORIMA

Približuje se 11. novembra, dan izbora za Ustavotvornu skupštinu. Približuje se jedan od najznačajnijih događaja u historiji naših naroda. Približuje se dan, kad će jednom zauvijek naši narodi potvrditi i sa gumenim kuglicama tekovine Oslobođilačke borbe i tako razbiti sve intrige. Radi toga je dužnost svakoga čovjeka naše demokratske federativne Jugoslavije da dobro promisli o svojoj sudbini, kao i sudbini čitavog svog naroda.

Kako većinu našeg naroda sačinjavaju žene, to je naša dužnost da se u ovom članku dotaknemo žena.

Počelo se govoriti o izborima, nastalo je veliko interesovanje kako u selu tako i u gradu, počele su već žene da govore o tome kako dolaze izbori i za koga će glasati. Jedna starica iz Bukovice kaže: »Sinko moj, glasati ću za naše, koji su se borili i donijeli nam ovu slobodu!« Vrijedno je spomenuti i učesnice žena u gradu Šibeniku oko sastavljanja biračkih spiskova. Tada su žene zajedno sa muškarcima sastavljale spiskove, koji su trebali da budu gotovi u roku od pet dana. To se je zajedničkim radom i postiglo. Interesovanje je bilo veliko i općenito na čitavom okrugu o tome tko će dobiti pravo glasa odnosno kome će se to pravo oduzeti. Bilo je lijepih primjera gdje je sam narod u spiskove uvrštavao one, koje je smatrao da bi mogli imati pravo glasa, dok je neke brisao iz spiskova. U tom su se radu naročito isticale žene. To je i razumljivo, jer žena po prvi put učestvuje u političkom životu i bira svoje narodno predstavništvo, učvršćujući temelje onome za što su se borile rame uz rame sa muškarcima u svetom domovinskom ratu.

U staroj Jugoslaviji žene su bile obespravljenе i nisu mogle govoriti o onim pitanjima, koja su se njih najviše ticala. Ta su pitanja duboko zasijecala u njihov život. To je bilo, među ostalim, pitanje radnog vremena, pitanje plaćanja ženske radne snage i pitanje njezinog učestvovanja u političkom životu. Žena danas po prvi put učestvuje u političkom i društvenom životu kao ravnopravni član zajednice, s punom svijesću i odgovornošću. Žena je ovo svoje pravo dobila sa svojim nebrojenim žrtvama i učesnicima u velikom oslobodilačkom ratu naših naroda. Stečeno pravo nije samo očituje i na djelu. Žena će to svoje pravo koristiti u prvom redu danas, sa masovnim učestvovanjem na izborima 11. novembra, kada će dokazati da ona zaslužuje ta prava, koja su joj zagarantovana na Drugom zasjedanju AVNOJ-a i Trećem zasjedanju ZAVNOH-a.

Veliki dio snaga našeg Narodnog Fronta sačinjavaju žene. To dobro vide domaći i strani reakcioneri. Propali političari i monarhisti. Oni znaju vrlo dobro kolika im prijete opasnost sudjelovanjem ogromnog broja naših žena na predstojećim izborima. Iz toga razloga reakcioneri nastoje da ubace razne neprijateljske parole među žene, sa ciljem razjedinjavanja njihovih snaga, pokušavaju da žene odvoje od naših narodnih vlasti, koristeći za svoju rabotu loše ekonomsko stanje naše zemlje, koja je u toku ovog rata bila izvrgnuta nemilosrdnom postojenju i pljački sa strane fašističkih bandi i domaćih izdajica.

Naš narod, a u prvom redu naše žene svijesne su današnjeg ekonomskog položaja. One neće dozvoliti da razni reakcionarni elementi koriste u svoje podle svrhe teško životno stanje, u kojem se danas nalazi naš narod. Prebrodili smo neopisive teškoće i stradanja u toku nedavne prošlosti, pa ćemo isto tako znati prebroditi i ove teškoće ekonomske naravi. Podjimo onim putem, koji nam pokazuje starica iz Krapnja, koja kaže: »Izgubila sam sve što sam imala: jedinca sina, kćer i snahu. Ostala sam sama, ali ću sve od sebe dati za dobro svoga naroda, dokle god se budem mogla da mičem.«

Danas se održavaju i po selima masovni sastanci, na kojima učestvuju veliki broj žena, raspravljajući o pitanju izbora i načinu njihova provođenja. Ako zapitate ove žene što rade na ovim sastancima, one će vam odgovoriti: »Spremamo se za izbore. Spremamo se da glasujemo za republiku i Tita.«

Dan 11. novembra očekujemo sa radošću. Taj dan će biti smotra naših snaga. Taj će dan biti manifestacija žena Jugoslavije našem omiljenom maršalu Titu, manifestacija za jedinstvo, slogu i ljubav među svim narodima nove Jugoslavije. Dan 11. novembra biti će zabilježen velikim slovima u historiji naših naroda, a posebno u historiji naših borbenih žena.

Uzmimo punog učesća u ovim izborima, u kojima naročito treba da dodje do izražaja naša politička svijest. Treba čitavi svijet da znade da smo se mi žene kroz ovo vrijeme borile ne zato da bi se povratilo ono »sretno stanje«, kako ga neki nazivaju, već zato da bi se stvorilo nešto novo, što će biti od koristi svim našim narodima. A to novo je Republika na čelu sa našim najmilijim sinom, Narodnim Herojem maršalom Josipom Brozom-Titom. Radojka Šolaja.

ŠTO GOVORE BIVŠI ŠPILJAR

Poznato je da je Kninska Krajina najduže vrijeme bila pod čizmom okupatora i svojih domaćih izdajnika — četnika. Medjutim samim oslobodjenjem Kninske Krajine, mnogi od ovih domaćih izroda pobjegli su zajedno s okupatorom i s njime dijelili i zajedničku sudbinu. Jedan manji dio od ovih skrivao se po špiljama, kao medvjedi, u samom Kosovu ili oko Tromeđe. No taj dio bijednika je jednom akcijom jedinica Narodne Odbrane, i uništen. — Pored ovih zlikovaca, koji su svoje ruke omastili narodnom krvlju ima i ljudi, koji su se pred nama skrivali na račun slabe informiranosti. — Ovih dana petorica ovakvih ljudi, koristeći Zakon o amnestiji, prijavilo se našim narodnim vlastima. Interesantno je bilo promatrati te ljude, kako nam prilaze. Njihovo držanje i izgled jasno su govorili da oni ne vjeruju onome što se oko njih događa. Ta — njima se govorilo kako partizani kolju i ubijaju s reda. naša vlast prikazana je kao vlast terora i nasilja, a OZN-a — to je nešto što guta ljude — uništava ih! No, danas kada se ti ljudi nalaze kod svoje kuće i kada uživaju sva prava, kao ravnopravni članovi naše narodne zajednice, danas su oni otvorili svoje oči i dušu. . . . Danas oni nemaju riječi s kojima bi opisali naš porok, kao što nemaju riječi, s kojima bi osudili one koji su ih toliko dugo lagali i udaljavali od istine.

I zalud su danas bijedni pokušaji elemenata, koji sanjaju i priželjkuju »opoziciju«, zalud su njihove stare i otrcane parole o tome kako su Srbi u Hrvatskoj zapostavljeni, nemaju prava i t. d. — Naša stvarnost je najveća snaga, koja sve te bijedne parole i pokušaje briše sa lica zemlje. A ljudi koji su do pred neki dan bili u špilji sami danas govore:

— Ma kako da nema slobode za nas Srbe, kad u sred Zagreba bijelog možemo zborovati i ponositi se sa našom srpskom trobojkom. A onda evo, u samoj našoj kući, u selu, vlast je u rukama naroda, a tamo u Kninu i Drnišu, pored Hrvata učestvuje u vlasti i Srbin. Tko mi reče da nema za nas Srbe pravde u Hrvatskoj? sa ogorčenjem govore ljudi koji su do jučer bili slijepo oružje u rukama kralja — izdajnika.

S A N A Š I E G O K I R U G A

KNIN

PREDIZBORNI ZBOROVI U KNIN- SKOM KOTARU

U kninskom su kotaru održani 7. X. t. g. predizborni zborovi u selima Očestovo, Padjene, Strmica, Ramljane i Biskupija. Narod se je ovim zborovima odazvao u punom broju i pokazao veliko zanimanje za održane govore, u kojima su govornici iznijeli veliku važnost predstojećih izbora za Ustavotvornu Skupštinu. Na ovim zborovima govorili su predstavnici Narodnih vlasti i Narodnog Fronta. Oni su u svojim govorima iznijeli rad takozvane »opozicije«, koja nastoji da posije sjeme razdora i smutnje među naše narode, bacivši parolu o apstinenciji. Međutim narod kninske Krajine, koji je kroz vrijeme oslobodilačke borbe naših naroda mnogo prepatio od raznih elemenata, koji bi danas htjeli monopolisati sebi pravo da govore pred inostranstvom u ime naroda Jugoslavije veoma dobro znade razlikovati svoje prave prijatelje od neprijatelja i znati će čvrsto povezan u Narodnom Frontu osujetiti svaku podlu makinaciju izdajničke reakcije i njenih međunarodnih pomagača. Na ovim zborovima narod je još jednom potvrdio svoju duboku odanost prema maršalu Titu i Narodnom Frontu, pod čijim rukovodstvom omladina, žene i muškarci kninske Krajine, idu na izbore da potvrde svoju davnu želju za slobodom i demokracijom u Federativnoj republici Jugoslaviji.

7. X. t. g. diletantska grupa omladine dala je u Kninu priredbu, čiji je čisti prihod bio namijenjen u korist dječjeg Doma. Izvedeni program u punoj je mjeri zadovoljio mnogobrojno građanstvo, koje je dugotrajnim pljeskom pozdravljalo naše omladince, često puta i na otvorenoj sceni.

Sa ovakvim i sličnim priredbama omladina naših sela i mjesta, na kulturno-prosvjetnom polju dolazi do punog izražaja, dok joj je to za vrijeme starih protunarodnih režima bilo onemogućeno.

DRNIŠ

SJEDNICA MJESNOG SINDIKAL- NOG VIJEĆA

10. X. t. g. održana je u Drnišu sjednica Mjesnog Sindikalnog vijeća za kotar Drniš. Na ovoj se sjednici diskutiralo o izborima za Konstituantu i raspravljalo o dosadašnjem radu podružnica. Vijeće je donijelo zaključak da se održi veliki predizborni miting svih radnika drniškog kotara, koji će na tom mitingu manifestovati svoju odlučnost i privrženost Narodnom Frontu, republici i Titu. Na ovoj sjednici zaključeno je da se svi dosadašnji radnici izvan sindikata obuhvate u jednu sindikalnu organizaciju, kako bi tako okupljeni mogli bolje raditi na poboljšanju svojih životnih uvjeta. Za nove tajnike mjesnog sindikalnog vijeća za kotar Drniš izabrani su Milan Bačko-Rosić, i profesor Jakov Vjetrov.

DAROVI ANTIFAŠISTKINJA DRNIŠ- KOG KOTARA

Pred nekoliko dana kotarski odbor AFŽ-a Drniš održao je konferenciju, na kojoj se između ostalog ponajviše diskutiralo i proučavalo o zakonima za izbore. Naše žene i na ovoj konferenciji pokazale su veliko zanimanje za proučavanje izbornih zakona, koji prvi put u našoj historiji omogućuju našim ženama pravo glasa. Na konferenciji žene drniškog kotara su obećale da će ovo pravo čuvati kao dragocjenu garanciju za njeno puno učestvovanje u političkom životu naše zemlje. Ovom prilikom žene drniškog kotara predale su kotarskom odboru AFŽ-a, darove, koje je odbor zatim podjelio I. Kongresu AFŽ-a, održanom u Zagrebu, zatim Okružnoj konferenciji AFŽ-a održanoj u Šibeniku i Dječjem Domu u Drnišu. U sakupljanju darova su se naročito istakla sela: Trbovnje, Pužani, Otavice, Pokrovnik, Ključ, Parčići, Lukar i Sonkovići.

STANJE PRIVREDE NA DRNIŠKOM KOTARU

Kotar Drniš sa svojim Petrovim poljem i Prominom važi kao jedan od najbogatijih kotara našega okruga. Međutim ovogodišnja suša teško je pogodila i ovaj kotar, a naročito općine Prominu i Zagoru.

Sveukupni prinos žitarica u drniškom kotaru podbacio je za 75% prema normalnom prinosu. Naročito je kukuruz podbacio i to za 80% u uporedjenu sa lanskim žetvom. Jedino je zadovoljio rod kukuruza na Petrovom polju. Na čitavom drniškom kotaru njegov se prinos računa na 8.792 kvintala.

Usljed ranoga proljeća vinogradi su se ove godine ranije zazelenili, a uslijed rijetkih kiša i rosa dobro su se održali. Bolesti na lozama nije bilo ili je bilo veoma malo. Njihov je prirod za 30% manji, a u Zagori, gdje ih je uništila krupa, berba grožđa je manja za 80% od lanske.

Zahvaljujući lijepom vremenu otpočeli su odmah poslije borbe grožđa radovi na djubrenju polja i preoravanju strništa. Pri ovom se je naišlo na mnoge poteškoće, budući da narod u ovim krajevima oskudijeva na plugovima i konjima. To je uzrok, da se sva površina zemlje, predviđena za sijanje, neće se produžiti na radovima do marta 1946. god.

Stanje ishrane na drniškom kotaru je dosta slabo. Od vlastitog prihoda narod je s hranom osiguran za tri mjeseca. Za sada se osjeća potreba za četiri vagona sjemena jarice, a isto toliko i sjemena za ozimu sjetvu.

VODICE

DOČEK IVANA RIBARA U VODI- CAMA

Prolazak predsjednika privremene Narodne skupštine Dr. Ivana Ribara kroz Vodice, bio je burno pozdravljen od prisutnog stanovništva. U ime naroda kotara Vodice Dr. Ivana Ribara je pozdravio predsjednik kotarskog odbora Narodnog Fronta Miše Dunatov, a u ime narodnih vlasti, predsjednik kotarskog Narodnog Odbora Krste Turčinov-Šarkica. Nakon toga je jedna pionirka predala drugu Ribaru jedan buket cvijeća.

Dr. Ivan Ribar zahvalio se je Vodičanima na dočeku. U svojem kratkom govoru iznio je žrtve i patnje naših naroda u borbi protiv nadmoćnijih neprijatelja, kao i čvrstu volju svih Jugoslavena da očuvaju stečene tekovine NOP-a.

Govor Dr. Ivana Ribara bio je često puta prekidan oduševljenim poklicima našim narodnim vlastima, bratstvu i jedinstvu Srba i Hrvata, maršalu Titu i republici.

Dr. Ivan Ribar proslijedio je prema Šibeniku, gdje će 14. t. mj. prisustvovati velikom narodnom zboru.

PREDIZBORNI ZBOR U SELU STANKOVCI

9. X. održan je u Stankovcima predizborni zbor, na kojemu je bilo prisutno oko 1000 osoba. Na ovaj zbor su došli također i seljaci okolnog sela Velima i Budaka. Pored ostalih na ovom zboru su govorili drugovi Drago Živković i Fabo Mrša o značenju i ulozi Narodnog Fronta, o naporima i borbi našeg naroda za bolji život, te o političkoj situaciji u našoj zemlji i inozemstvu. Navedeni su drugovi također govorili o značaju predstojećih izbora, na kojima će narod i formalno potvrditi ono što stvarno već ima i što hoće da ima, a to je sloboda, demokracija, bratstvo i ravnopravnost sviju naroda Jugoslavije. Narodu je također protumačen zakon o agrarnoj reformi, o tome kako će radni narod sela konačno dobiti zemlju, koja ima da pripadne onome koji je obrađuje. Kada se provede agrarna reforma, tada će se postići mogućnost za oslobodjenjem našega seljaštva iz okova bijede i neimaštine.

Ovaj zbor je završen uz poklike okupljenog naroda, koji je često puta prekidao govornike aplauzom i klicanjem

maršalu Titu, Narodnom Frontu, republici i slobodi. Poslije zboru sakupljeno mnoštvo nastavilo je sa igranjem kola i pjevanjem pjesama do u kasnu noć.

10. X. u Zatonu je održan zbor omladine sela Bilo je prisutno oko 400 omladinaca. Omladincima su govorili drugovi Drago Živković, Fabo Mrša i Ante Cvitan. Oni su u svojim govorima istakli ulogu omladine u NOB-i, kao i njezin ogromni udio u izgradnji i obnovi naše opustošene zemlje. Drug Ante Cvitan, rukovodilac omladine, u svojem govoru naročito se je zadržao na pitanju discipline i političke izgradnje omladine kao nužnih preduvjeta za učestvovanje u političkom životu.

RAD NARODNIH ČITAONICA NA KOTARU VODICE

Po većim selima kotara Vodice otvorene su čitaonice od kojih je najznačajnija čitaonica u Murteru, koja je 80 godina postoji.

Čitaonica je odmah po oslobodjenju nastavila s radom, iako je bila prilično opljačkana od okupatora. Formiran je također i odbor čitaonice, koji vodi brigu o knjigama, brošurama i uopće o inventaru iste.

U predratno doba čitaonica je bila pristupačna samo za one koji su mogli dobro, da plate, dok danas se je omogućio pristup širokim narodnim slojevima.

Čitaonice po ostalim selima kotara Vodice također rade i dobro su posjećene od strane naroda.

KISTANJE

Po svima selima kistanjskog kotara održavaju se predizborni masovni zborovi. Naročito uspjesi zborovi su se održali u Sonkoviću, Ivoševcima i u Kistanjama. Po svim selima se vide izložene parole i razni natpisi. Iz svih do sada održanih zborova vidi se da među narodom vlada veliko interesovanje za predstojeće izbore za Ustavotvornu Skupštinu.

ŠIBENIK

U mjestu Krčulj, koje je mnogo prepatilo pod okupacijom, cijeli narod radi na popravljanju porušениh i popaljenih kuća. Do sada je pokriveno 15, a popravljeno 25 kuća.

Jedinstvo naroda ovoga sela ogleda se i u međusobnoj pomoći u poljskim radovima. Tako pojedinci, koji imaju tegleću i tovarnu stoku, pomažu onim siromašnijim i postradalim familijama u obrađivanju polja.

Narod Krčulja sprema se također i za izbore za Ustavotvornu skupštinu. U tom cilju održavaju se mnogi sastanci, na kojima do punog izražaja dolazi odlučna volja naroda da 11. XI. o. g. glasa za republiku.

Igraj kolo!

Igraj kolo, igraj u slobodi,
Naše kolo maršal Tito vodi.

Pjesme ore, a grudi nam gore,
Premaš li se, družo, za izbore?

Za izbore za Ustavotvornu,
Spremaš li se za borbu izbornu?

Spremaju se Srbi i Hrvati
I Slovenci — jedna im je mati.

Makedonci, Crnogorci smjeli,
Sav poštenti, radni narod cijeli.

Naša Fronta na izbore zove,
Da biramo njezine sinove.

Ponajbolje, zaslužne, velike,
Ponos naše majke republike.

Na izbore svi za druga Tita!
Pjesma ori, kolo napred hita!

Igraj kolo, igraj u slobodi,
Naše kolo maršal Tito vodi!

PILA PILA, SVA SE BRDA ORE - JEKA STOJI NA JADRANSKO MORE

Već mjesec i po dana radi na sječi drva 370 omladinaca i omladinki iz Kreševskoj šumi lupa sjekira, odjekuju Dalmacije. Već u rano jutro čuje se u povici omladine: »Ko će brže!« Dovi kuju se pojedine čete i grupe omladine, i u tom nastojanju da se zadatak današnjeg dana što prije izvrši radi i takmiči se I. Omladinska udarna radna brigada Dalmacije. Mjesto sječe udaljeno je od Blata na Cetini 7 kilometara. »Mi svi idemo na rad bosu«, govori jedan omladinac. Njegova četa radi već mjesec dana, ali za njih još nije zadatak izvršen, — oni će ići rado i bosu samo da se ispuni norma. »Pa ipak mi ne ulažemo sve svoje snage«, rekao je jedan od njih, radimo normalno i bez naprezanja.« Upitao sam ga zašto oni postižu tako sjajne rezultate. »Mi se brinemo uvijek najviše za svoj alat. Pile i sjekire su nam uvijek oštrije, nego u drugih.«

Baš ovih dana vratila se I. Omladinska radna udarna brigada sa sječe drva u Kreševu kod Blata na Cetini. Ubrzo će se vratiti i radna omladinska brigada šibensko-zadarskog okruga koja već 15 dana uspješno radi na sječi drva u Velebitu. 4. X. t. g. na povratku svojim kućama održan je u Splitu miting omladinske radne brigade Dalmacije, na kome je došlo do manifestacije bratstva i jedinstva Srba i Hrvata, gradjana i seljaka — udarnika ove brigade. Drug Vajica komesar brigade, pozdravio je građanstvo Splita i zahvalio mu na dočeku. S velikim pljeskom dočekan je tajnik Oblasnog odbora USAO-A drug Miko Tripalo, koji je u svom govoru rekao: »Možete biti ponosni na svoj rad, na svoje udarničko ime zasluženom napornim radom u teškim prilikama, možete se ponositi svojim najvećim uspjehom svojim jedinstvom. Upravo to i jeste ono što je povežalo omladinu naše brigade jedinstvo grada i sela, Srba i Hrvata.« Zatim se je drug Tripalo dotakao izbora za Konstituantu i rekao: Svoj elan na radu prenesimo sada na polje priprema za izbore, dokažite da obnovu zemlje možete provoditi samo čvrsto povezani uz Narodni Front, pokažite da usprkos Grolu i Kralju vi možete obnoviti zemlju i upravljati njenim privrednim životom, birati svoju vlast i odlučiti se za republiku.

Na mitingu su se vidjeli transparenti: »Izvršili smo zadatak — usjekli smo 4.815 kubičnih metara«, »Brigada rada — brigada jedinstva« itd. Omladina se s pjesmom vratila kući, noseći knjige i brošure kao priznanje svom radu. Radna omladinska brigada šibensko-zadarskog okruga vraća se polije 15 dnevnog rada sa vrha Velebita Alan noseći sobom rezultate svojega rada — 1000 kubičnih metara usječenih, iznijetih i složenih drva. Kad sam rekao udarniku brigade Kneževiću Josipu, da ne nosi prevelika drva: »meni bi se činila danguba kada bi nosio manje komade«, rekao je on. Na mjestu sječe, uvijek bruji vesela omladinska pjesma: »Pila, pila sva se brda ore — jeka stoji na Jadransko more.« Uz pjesmu je i rad veseliji i bolje napreduje. Formirana grupa od 40 omladinaca pokazala se ne manje vrijednom nego plaćeni šumski radnici. Ali osim toga rada i uspjeha na sječi omladina naših brigada, radila je uopće sa mnogo volje na kulturno-prosvjetnom polju, kao i na polju fiskulture. Kulturno-prosvjetni odbor I. omladinske udarne brigade priredjivao je svake nedjelje priredbe i usmene novine, a isto tako su priredjivana i fiskulturna natjecanja omladine u svim granama lakoatletike. Svaki omladinac-fiskulturnik, svaki fiskulturnik-udarnik na obnovi zemlje« bila je parola za razvijanje fiskulture u brigadama.

Omladinac Jovo Čalić

NAPRIJED ZA TITA I REPUBLIKU

IZ NAŠEG GRADA

NARODNO KAZALIŠTE

Branislav Nušić je nesumnjivo najpopularniji naš komediograf, koji je svojim humorističkim perom izvukao iz javnih nadležstava i privatnih domova čitavu povorku raznih lica: ministre, trgovce, diplomate, liječnike, činovnike, njihove tetke i stričeve, razne ujake i mnogobrojne svastike. Nušić se naročito kritički oštro odnosi prema tzv. višim krugovima društva, naime prema nosiocima bogatstva i predstavnicima vlasti. On ih duhovito i zajedljivo iznosi na pozornicu u svoj njihovoj intelektualnoj mizeriji i duševnoj golotinji, punoj sebičnosti i arizma, pokvarenosti i nemoralnosti.

Oštrina Nušićeva pera najjače dolazi do izražaja u »Pokojniku«, gdje je prikazan svijet čaršije, svijet nitkova i podlaca, varalica i badavadžija, koji se preko prevare i laži, podvale i mistifikacije uspinju na »najviše« stepenice društvene hijerarhije. Što može da jedan pošten čovjek učini protiv organiziranog lopovluka, zaštićenog državnim aparatom i bezbrojnim paragrafima licemjernih zakona? Sam samcat i bez ičije pomoći, čovjek, pojedinac, mora da doživi neminovni poraz. Tako doista i biva, jer gaziblati i lupež Spasoje Blagojević slavio pobjedu nad Pavlom Marićem, koji u neravnom kreševu protiv okupljenih i povezanih podlaca pada kao žrtva, unatoč tome što se pravo nalazi na njegovoj strani.

Poslije izvedbe »Pokojnika« postavilo je Narodno Kazalište u Šibeniku na scenu »Gospodju Ministarku«. Ova komedija u mnogom zaostaje za »Pokojnikom«. Dok je Nušić u »Pokojniku« ostao u granicama kritičkoga humora, dotle u »Gospodji Ministarki« on svuda traži neobično i smiješno u cilju da se dopadne publici i kod nje izazove grohot i smijeh. Nesumnjivo da mnoge scene »Gospodje Ministarke« izazivaju smijeh, ali s druge strane, gledalac u smijehu i kroz smijeh biva ublažen u svojoj poruzi i negodovanju prema bolesnim ambicijama jedne filistarke, odnosno u zadnjoj konzekvenciji prema jednom bolesnom društvenom zbivanju, koje se odvija ispred naših očiju.

Sadržaj »Gospodje Ministarke« može se sažeti u par rečenica. Taštoljubivoj i častohlepnoj gospi Živki ispunio se životni san, jer njezin muž Sima postade gospodinom ministrom, a ona, dabome, gospodjom ministarkom. Mjesto izliza-nog kaputa i staromodnog šešira, rđovo-pečena gospodja ministarka nosi krznene bunde, kapute, šešire s nojevim perom, dok su njezine ruke, na kojima se još vide grubi tragovi dojučerašnjeg krpavanja i pranja sudja, sada ukrašene skupocjenim narukvicama, prstenjem itd. Medjutim, ispod lijepog spoljašnjeg izgleda sve je ostalo pri starom: jadna i prazna malogradjanska dušica, neizlječivo bolesna od grandomanije do zla boga. Iz razloga taštine gospa Živka nalazi ljubavnika, vozika se u limuzini gore dolje po Terazijama, puši, igra bridž, jednom riječi, ona nastoji da postane otmjenom damom. Njezina rodbina, bliža i dalja, znana i neznana, dabome, brzo trči u pohode svojoj milostivoj rodjakinji da bi njezinom pomoći postigla pomoć, penziju i slično. Medjutim, kada u poduzetoj kombinaciji protiv svoje-ga zeta, gospa Živka upada sama u mišolovku i prouzroči skandal, koji je njezinog muža toliko kompromitovao te je ovaj morao dati ostavku na ministarski položaj, tada nju svi napuštaju od ljubavnika do zadnjeg rodjaka.

Gledajući ovu komediju mnogom se je od nas potkrao sarkastički i prezirni osmijeh radi praznih i glupih ambicija glavne junakinje. Istovremeno to je isto toliko bio i osmijeh poruge nama samima, jer je »Gospodja Ministarka« ogle-dalo, u kojemu se odražava dosta i našega vlastitoga arizma, častohleplja i slavloljubivosti.

Naslovnu je ulogu igrala i dobro odigrala Mileva Bodrožić. Ova mlada glumica temperamentno se unosi u igru, dikcija joj je jasna, samo bismo joj preporučili da ne govori prebrzo. Neva Žmikić bila je dosta dobra u ulozi Dare, dok Ljubo Nalis u ulozi Čede Uroševića nije bio najsretnije ruke. Aco Filipović u ulozi maloga Rake osvojio je publiku svojim sigurnim nastupom i kao »enfant terrible« u potpunosti zadovoljio. Mate Relja u ulozi dr. Nin-kovića je podbacio, jer je više dao ulogu jednog bojažljivog i skoro horniranog tipa, koji strašljivo, poput dječaka, nudi ljubavnu vezu gospodji Živki, pun zbuđenosti i nesigurnosti, što je sve daleko od jednog prokušanog diplomate i iskusnog ljubavnika Ante Glavina kao ujak Vasa bio je veoma dobar. Ovaj glumac je inteligentno shvatio svoju ulogu i ostao u granicama prirodnosti, pa je zbog toga bio veoma uvjerljiv. Andro Marjanović kao pisar Pera potpuno je isti kao Anta iz »Pokojnika«. Svi ostali, da ne pominjemo pojedince, dobro su odigrali svoje uloge.

Premijera »Gospodje Ministarke« davala se je 7. t. mj., a repriza 10. t. mj. Sva mjesta u kazalištu bila su rasprodana do posljednjeg.

Rad Narodnog Kazališta u Šibeniku pokazuje dobre rezultate. Nadamo se da će dramski ansambl nastaviti i dalje sa svojim intenzivnim radom i da će repertoar ispuniti dobrim kazališnim komadima. U tom nastojanju mi mu želimo mnogo uspjeha. Pn

NARODNO SVEUČILIŠTE

U priredbi Narodnog Sveučilišta održao je 10. t. mj. Gojko Jakovčev predavanje: »O Narodnom frontu«. Predavač je prikazao da Nar. front vodi podrijetlo iz borbi narodnih masa predratne Jugoslavije protiv centralističkog vidovdanskog ustava odnosno oktroiranog ustava kralja Aleksandra. Kasniji događaji: 27. mart 1941., kapitulacija Jugoslavije i borba naših naroda protiv okupatora obilježavaju etape razvoja i jačanja fronta, njegovo suprotstavljanje protiv reakcije, izdajnika i svih mogućih kvislinških prirepaka. Uloga fronta naročito dolazi do izražaja danas nakon izvoštene pobjede u čuvanju stečenih tekovina. Predavač je popularnim načinom objasnio ulogu stranaka, čiji se programi sintetiziraju u temeljnom cilju fronta, a to je očuvanje i učvršćenje slobode i ravnopravnosti građana i naroda Jugoslavije u demokratskoj i federativnoj njihovoj zajednici.

Građanstvo je ovog puta učestvovalo na predavanju u zadovoljavajućem broju.

Slijedeće predavanje: »Republika i monarhija« održat će Petar Rončević.

U ŠIBENSKU LUKU STIGLA SU SA HRANOM DVA SAVEZNIČKA BRODA

5. X. stigao je u Šibensku luku brod »Reveroy Johnson«, koji je dovezao 600 vagona rasute raži, 50 vagona ražovog brašna, 3400 sanduka sanitetskog materijala, 578 traktora, 400 bačava mlijeka u prašini, toaletnog sapuna, 505 kom. madraca i 1700 bala rabljene odjeće.

Završetak iskrcavanja biće 13. X. Dnevno se iskrcava do 500 tona. Iskrcavanje se vrši sa domaćom radnom snagom, pod rukovodstvom Zavoda za vanredne nabavke. Roba se otprema odmah u koliko mogućnosti postoje sa željeznicom u bosanske srezove i ličke kotareve. Od toga je ukrcano u parobrod »Nepi« 150 vagona raži za Zadar.

Što se odmah ne otpremi, uskladištuje se u skladištu Zavoda za vanredne nabavke.

RAD PODRUŽNICE KOMUNALNIH NAMJEŠTENIKA U ŠIBENIKU

Podružnica Saveza radnika i namještenika Komunalnih poduzeća i ustanova Jugoslavije, obzirom na teškoće dobave odjeće i obuće, preko Mjesnog Sindikalnog Vijeća isposlovala je nešto odjeće, koju je porazdjelila najpotrebitijim drugovima i to gradskim pometaćima, obzirom na njihove loše prilike kao i nebi-gijski posao koga obavljaju. Vidjelo se je veliko razumjevanje da se stvarno porazdjeli pravedno i to prvenstveno

najpotrebitijim, od tako male zalihe razdjeljeno je među 32 druga pometaća slijedeća odjeća uz naplatu: 9 pari hlača, 9 košulja, 9 pari čarapa, 9 ručnika, 70 rubaca, 7 rodula konca te 2 para cipela. Nadalje ova podružnica preko Gr. NO-a, isposlovala je i nešto starije odjeće koja je razdjeljena besplatno, ali onim drugovima koji nijesu u prvoj partiji dobili ni hlače ni košulje. Ovo je razdjeljeno među 15 drugova: 15 pari hlača, 11 paketa i 16 paketa. Imenovani drugovi, po primitku ovih stvari bili su više nego zadovoljni, videći kako se sa strane podružnice briga za njih, obećavši da će u buduću još savjesnije i sa više poleta svoj posao obavljati na čistoći grada.

Nadalje zalaganje drugova iz Podružnice pri sastavljanju biračkih spiskova i popunjavanju knjižica za ishranu bilo je na visini. Drugovi su pokazali visoku svijest, ne gledajući radno vrijeme ni oskudicu u ljudstvu, neumorno

Pretsjednik narodne vlade Hrvatske V. Bakarić o pastirskom pismu katoličkih biskupa

Povodom pastirskog pisma katoličkih biskupa koje se ovih dana čitalo po nekim katoličkim crkvama, predsjednik Narodne vlade Hrvatske dr. Vladimir Bakarić dao je suradniku »Vjesnika« ovaj intervju.

Pitanje: »Je li vam poznato. družte predsjedniče, pastirsko pismo katoličkih biskupa koje se čita po nekim crkvama. i kako ga vi ocjenjujete?«

— Čitao sam to pismo, i poznate su mi i okolnosti pod kojima je doneseno. Žalim što sam na njemu našao potpise nekih biskupa koje nije trebalo očekivati. Sadržaj pisma me nije iznenadio, i njegovo je objavljivanje najbolji dokaz našem narodu na kojoj je strani pomanjkanje dobre volje za pravilno i korisno rješenje pitanje odnosa crkve i države.

Pitanje: Koje prigovore smatrate najtežim?

— On u kojima ima najmanje istine. To su prigovori o progono crkve i klera, gdje se postavljaju tvrdnje koje nas upravo čude. Čak nas se optužuje da smo »nevine« svećenike sudili na smrt, a »protivnike fašističke ideologije« i neke sasvim nevine franjeve iz Širokog Brijega postrijeljali bez suda. Mislim da je Široki Brijeg toliko notoran da o njemu ne bi trebalo uopće gubiti riječi. Čitava je javnost mogla vidjeti i po ustaškoj štampi kakvo je to leglo izdajstva bilo i kakvi su ti franjevci bili propovjedači nacionalne mržnje i organizatori pokolja. Gotovo svi su poginuli s puškom u ruci, a bilo je među njima i ustaških oružanih funkcionera. Mislim da je stvar morala biti poznata bar nekima od potpisanih biskupa. O toj stvari ne govorim naravno napamet, jer sam se i sam lično imao prilike uvjeriti iz dokumenata koje je naša vojska na licu mjesta našla i iz pripovijanja naroda iz tog kraja o držanju tog samostana i njihovoj sudbini. Naravno da se ovi pokušaji prikazivanja pogibije ustaških zlikovaca napadom na katolički kler mora ocijeniti zaštitom izdaje, proustačkim aktom, i zato nije čudo da ga je narod ispravno shvatio i odbio da ga primi kao zaista pastirsko pismo. Ne treba da ovdje govorim da je autor »pisma« u tom pasusu prešao sve mjere i u svom proustačkom bijesu napisao i riječi za koje se može odgovarati po običnom redovnom krivičnom zakonu.

Pitanje: Kako stoji stvar s navedenim progonom crkve?

— Tvrdim ponovo da kod nas nema nikakvih progona crkve. Mogao bih nabrojiti što smo sve mi učinili da bi naši katolici (koji svakako sačinjavaju daleku većinu našeg hrvatskog naroda) mogli zadovoljiti svoje vjerske potrebe. Te smo napore činili i u vrijeme rata. Mi smo nastojali naći u našim vojnim jedinicama u oslobođenim krajevima svećenike i možemo dokazati da smo u tom nailazili na ogromne poteškoće. Tražili smo svećenike i kod najodgovornijih crkvenih faktora, ali nismo nailazili na razumjevanje. I sad se obračamo (ne jedamput) na svećenike s molbom da u svojim župama rade na daljem: zbliženju naših

su se trudili i taj veliki posao obavili na puno zadovoljstvo.

Predizborno gibanje naroda u Zlarinu u punom je jeku. Na mnogobrojnim sastancima narod diskutira o skorim izborima za Ustavotvornu skupštinu. U ovom su naročito aktivne čitalačke grupe, kojih u Zlarinu ima 7. Zadnjih dana ove su grupe okupljenom narodu čitale predizborne govore druga Tita i Milovana Djilasa.

Ispravak

U prošlom broju našeg lista donesen je prikaz stanja na tržištu stokom u Kninu, u kome je naglašeno, kako je ove godine dogon stoke na trg mnogo veći, nego za vrijeme Jugoslavije. Omaškom je ispušteno da je taj dogon tako velik, radi činjenice što dosta naroda iz Like i Bosne odlazi u Srijem i Vojvodinu, u kolonizaciju, i stoka bi ina na putu bila jedna poteškoća, radi toga je oni i prodaju. Prodana stoka većim se dijelom kupuje radi uzgajanja, nego radi klanja, te usljed ovoga potrebe satnovništva za mesom, nisu ni u osnovi podmirene.

naroda, da nastoje ukloniti međusobno nepovjerenje i da nam tako pomognu oko liječenja rana koje je rat nanio. Mislim da nitko ne može nazvati progonom crkve što je, na primjer, hal šen i sudjen Josip Miler, koji je nabavljao krivotvorene propusnice i ustaške funkcionere prebacivao iz Zagreba u šumu. A sličnih pigoda za intervenciju naših organa sigurnosti ima i sad. Na primjer, kad Milivoj Krema puca na našeg kapetana Globočnika, nadje prenočište kod katoličkog svećenika. Ustaškog političkog agenta Krešimira Šuklja, koji je tolike nevine ljude otjerao u smrt, skrivao je jedan fratar 14 dana na tavanu samostana na Kaptolu. Vatroslav Vrdoljak, poslan iz Trsta po Udovića u Zagreb, dobija u franjevačkom samostanu na Trsatu objavu i habit Engelberta Grgića iz zagrebačkog samostana. Sličnih bi vam slučajeva mogao još nabrojati. Sa strane crkve, na žalost, ništa nije poduzeto da se ova žalosna djelatnost očisti iz njenih redova, nego se pokušava prikriti i braniti stavom iz pastirskog pisma.

Pitanje: U pastirskom pismu se ističe plebiscitarno javljanje za obuku vjeronauka. Kako vi na to gledate?

— Po tom postavljenju stvari možete vidjeti duh pisma. Ogromna većina Hrvata su katolici, i sasvim je prirodno da su tražili za svoju djecu vjersku obuku. Ne vidim u tome ništa neobično niti »plebiscitarnog« nego nešto sasvim obično i svakodnevno što smo očekivali i sami omogućili.

Pitanje: Po vašem, dakle, mišljenju pastirsko pismo nije olakšalo rješenje odnosa crkve i države. Koji mu je onda povod i kakvo je vaše mišljenje o daljem razvoju?

— Ako pomnjivo čitate pismo, primjetit ćete da težina prigovora nije ni u kakvom srazmjeru sa zahtjevima. Zahtjevi su, naime, takvi da ih mi već ostvarujemo i da ćemo ih ostvariti (osim nekih, a neke sa modifikacijama) i bez obzira na to da ih se sad u ovoj formi postavlja. To traže interesi naših katolika. O tome ćemo govoriti drugom prilikom. Postavlja se, prema tome pitanje zašto su one optužbe, koje osim toga što ne odgovaraju istini, bile saopćene narodu u obliku pastirskog pisma. Možda je nekome trebalo da golica naše strpljenje da nas baš danas navodi na nepromišljene gestove. Može biti, ali mi ćemo ići i dalje putem koji smo uzeli, koji je bezuvjetno pravilao i koristan i koji je i naš katolički svijet primio. Usprkos pastirskom pismu, mislim da smo pošli u pitanju sredjavanja odnosa crkve i države znatno naprijed. Tvrdim sam uvjeren da nas ovaj pokušaj — ne izazvan od nas — ne će omesti na našem putu. To nam svjedoči sredjivanje svih odnosa na terenu i sve veći broj javljanih svećenika koji stoje u dnevnom kontaktu s narodom. To su mi potvrdili i biskupi koji su me nakon konferencije posjetili i koji nisu pokazali raspoloženje ovog pisma. Varave su nade proustačkih elemenata i bolje bi bilo da se tome dosjete prije nego što bude kasno.